



U MARTU POMORSKI MUZEJ CRNE GORE
ORGANIZOVAO PRVU OVOGODIŠNJU TEMATSKU IZLOŽBU

Stare i rijetke knjige iz naše zbirke



Pomorski muzej Crne Gore u martu je organizovao prvu ovogodišnju tematsku izložbu pod nazivom **Stare i rijetke knjige – Zbirka Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor**.

Izložba je otvorena 19. marta u izložbenom prostoru na drugom spratu Palate Grgurina i trajaće do 22. aprila. Autori izložbe su **Slavko Dabinović**, bivši bibliotekar Muzeja, **Danijela Nikčević**, bibliotekar, i **Tomislav Bonić**, muzejski tehničar.

Ovom izložbom Pomorski muzej je otvorio još jednu u nizu izložbi, koja svojim sadržajem i namjerom autora ima za cilj podsjećanje na bogatstvo fonda Muzeja, ali i na njegovo predstavljanje na jedan novi, savremeni način, rečeno je na otvaranju izložbe.

Publici smo predstavili staru i rijetku građu koju čine stare knjige iz vremena 17, 18, i prve polovine 19. vijeka. Te stare knjige pisane su uglavnom na italijanskom, njemačkom, francuskom, engleskom, latinskom, hrvatskom i srpskom jeziku.

Izložbu je otvorila **Jasmina Bajo**, bibliotekarka savjetnica u Gradskoj biblioteci i čitaonici Kulturnog centra *Nikola Đurković* u Kotoru.

Jasmina Bajo, bibliotekarka
savjetnica, 19. marta otvara izložbu

(Više na stranama 3-8)



Jedra Boke je mjesečna publikacija
Pomorskog muzeja Crne Gore
Februar/Mart 2018. godine

Direktor Pomorskog muzeja
Andro Radulović

Savjet Pomorskog muzeja

Od 14. septembra 2017. g. formiran je
Savjet Pomorskog muzeja koji će naredne 4
godine raditi u sljedećem sastavu:

Đuro Beli Prijić, predsjednik
Draško Dragaš, član
Dragana Lalošević, član
Vesna Prlja, član
Slavko Dabinović, član

Prijatelji i saradnici

Mr Mileva Pejaković Vujošević
Prof. dr Antun Sbutega
Prof. dr Gracijela Čulić
Don Anton Belan
dr Stevan Kordić
Prof. dr Milenko Pasinović
Milan Sbutega
Zoran Radimiri
Željko Brguljan
Petar Palavršić
Slavko Dabinović
Radojka Abramović
Jelena Karadžić
Ilija Mlinarević
Milica Vujović
Smiljka Strunjaš
Danijela Nikčević

Jedra Boke sadržajno i tehnički oblikuje
Drago Brdar



Pomorski muzej Crne Gore Kotor

Trg Bokeljske Mornarice 391 Kotor, 82000

Telefon: +382 (0) 32 304 720

Fax: +382 (0) 32 325 883

Website: www.museummaritimum.com

e-mail: pom.muzej.dir@t-com.me

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru nastao je postepenim razvitkom prvobitne zbirke Bratovštine Bokeljska mornarica, utemeljene oko 1880. godine, koja je od 1900. godine otvorena za javnost, a 1938. godine preuređena i otvorena na prvom spratu sadašnje muzejske zgrade, barokne palate plemićke porodice Grgurina iz početka XVIII vijeka, koja je od 1949-1952. godine kompletno restaurirana i adaptirana za potrebe Muzeja. Danas je Pomorski muzej institucija kulture Republike Crne Gore.

Misija Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru je da čuva sjećanje naše zajednice na bogatu pomorsku istoriju Boke Kotorske i njeno izuzetno kulturno nasljeđe.

POSJETE

Savjetnice predsjednika hrvatskog Sabora u Muzeju



Dvije članice delagacije Sabora Republike Hrvatske – **Gordana Genc** i **Jasna Vaniček Fila**, lične savjetnice Predsjednika Sabora – obišle su 18. marta Pomorski muzej. S njima u pratnji bio je **Tomislav Pavković**, drugi sekretar u Ambasadi Republike Hrvatske u Crnoj Gori.

Gošće su dočekali direktor Muzeja **Andro Radulović** i **Jelena Karadžić**, kustoskinja, koja im je bila vodič kroz pomorsku baštinu Boke Kotorske. Nakon obilaska Muzeja gošće su se upisale u knjigu utisaka.

Predsjednik Sabora **Gordan Jandroković** je upravo u Kotoru 18. marta započeo službenu posjetu Crnoj Gori.

Mađarski parlamentarci obišli Palatu Grgurina



Trojica članova Odbora za vanjske poslove Narodne skupštine Mađarske, zajedno sa **Jožefom Nedešijem (Négyesi József)**, ambasadorom Mađarske u Crnoj Gori, posjetili su Pomorski muzej 5. februara.

U delegaciji mađarskih parlamentaraca koja je obišla Muzej bili su **Zoltan Nemet (Zolt Németh)**, predsjednik Odbora, **Žolt Čenger Zalan (Zolt Csenger-Zalán)** i **Atila Mešterhazi (Attila Mesterházi)**.

Njihov vodič kroz pomorsku baštinu Boke Kotorske bila je **Jelena Karadžić**, kustoskinja. Nakon obilaska Muzeja članovi Odbora pojedinačno su se upisali u knjigu utisaka.

Mađarski parlamentarci boravili su u zvaničnoj posjeti Crnoj Gori od 5. do 7. februara na poziv Odbora za međunarodne odnose i iseljenike Skupštine Crne Gore.

Stare i rijetke knjige iz naše zbirke

nastavak sa strane 1



Otvaranje izložbe *Stare i rijetke knjige*: Slavko Dabinović, Jasmina Bajo, Tomislav Bonić, Andro Radulović, Dolores Fabijan i Kristina Miljenović sa gitarom

Foto: Marina Jovanović

Izložbom *Stare i rijetke knjige – Zbirka Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor*, naš muzej je pokušao da da svoj doprinos očuvanju, zaštiti, valorizaciji, prezentaciji i popularizaciji Bokeljske kulturne baštine, širenju znanja o njenim vrijednostima i značenju, razumijevanju različitih kultura. O tome su u programu otvaranja govorili **Andro Radulović**, direktor Muzeja, **Slavko Dabinović**, penzionisani bibliotekar našeg muzeja, i **Jasmina Bajo**, bibliotekarka savjetnica u Gradskoj biblioteci i čitaonici Kulturnog centra *Nikola Đurković* u Kotoru, kojoj smo povjerili da otvori izložbu i koja nam je ukazala čast da je poziv prihvatila. Program je vodila **Dolores Fabijan**. U muzičkom djelu programa nastupila je učenica ŠOSMO *Vida Matijan* **Kristina Miljenović** (gitar).

Pozdravna riječ Andra Radulovića

Uvažene dame i gospodo, prijatelji muzeja, dobro večer i dobro nam došli. Večeras ćemo otvoriti još jednu u nizu izložbi koja svojim sadržajem i namjerom autora ima za cilj podsjećanje na bogatstvo fonda Pomorskog muzeja, ali i za njegovo predstavljanje na jedan novi, savremeniji način.

Načinom obrade, postavkom i sadržajem kojim je predstavljen izložbeni materijal, katalogizacijom izloženih predmeta, ova izložba se na pravi način uklapa u ono što jeste i čemu teži Pomorski muzej.

Tematika izložbe *Stare i rijetke knjige* je u ovom trenutku veoma aktuelna s obzirom da se u regionu organizuje veliki broj izložbi sličnog naziva. Samim tim se potvrđuje uloga Pomorskog muzeja kao institucije koja prati trendove u savremenoj muzeologiji. Ovakvim načinom rada Muzej izgrađuje...



Foto: Marina Jovanović

...puteve sve bolje informisanosti i ostvaruje svoju ulogu u edukaciji, posebno kod mlađeg naraštaja.

Dragi gosti, mislim da je pored riječi jednog od autora izložbe, gospodina Slavka Dabinovića i bibliotekarke gospođe Jasmine Bajo, ko-

ja nam je učinila čast da otvori večerašnju izložbu, te izloženog materijala koji je znalčki obrađen i objavljen u katalogu, zaista suvišna svaka moja dalja riječ. Želim Vam da se lijepo osjećate i da prijatno provedete ostatak večeri.

Riječ Slavka Dabinovića



Poštovane dame i gospodo, dragi prijatelji Pomorskog muzeja. Večeras imamo čast da prvi put prezentiramo dio zbirke starih i rijetkih knjiga iz biblioteke Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru.

Prisjetimo se na samom početku da uobičajena definicija stare knjige omeđuje vremensko razdoblje njezina nastanka od Gutenbergovog pronalaska u 15. vijeku pa sve do sredine 19. vijeka kada se s ručne štampe prešlo na mašinsku, što je uveliko povećalo tiraž knjiga. Kako su stare knjige obično i rijetke, odnosno sačuvane u malom broju primjeraka, često se pod starom knjigom podrazumijeva i rijetka knjiga, iako taj atribut može imati i novije izdanje knjige.

Formiranjem Pomorskog muzeja u Kotoru 1952. godine ustanovljena je i pomorska biblioteka koja je popunjena starim knjigama, dobijenim preuzimanjem zbirke Bokeljske Mornarice odlukom Ministarstva pomorstva FNRJ, a takođe veliki broj knjiga dobijen je donacijama, kako raznih institucija kulture iz cijele tadašnje države tako i donacijama iz privatnih kolekcija.

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru u svojoj biblioteci ima bogatu zbirku starih i rijetkih knjiga većinom pomorske tematike koje ujedno predstavljaju kulturno dobro i dio su bogate pomorske baštine Boke Kotorske. Ovdje ćemo predstaviti staru i rijetku građu koju čine stare knjige iz vremena 17, 18, i prve polovine 19. vijeka. Stare knjige pisane su uglavnom na ita-

lijanskom, njemačkom, francuskom, engleskom, latinskom, hrvatskom i srpskom jeziku.

Knjige u biblioteci Pomorskog muzeja su uglavnom stručna literatura iz oblasti pomorstva i pomorskog školstva kao i određen broj knjiga s drugim tematikama. Zastupljene su uglavnom oblasti: pomorskih propisa, pomorskih karata tzv. portolana, udžbenika iz navigacijskih vještina-praktičnih i teoretskih, matematike, fizike, geografije, tehnologije brodogradnje, istorije pomorstva, pomorske medicine, priručnika za izračunavanje pozicije broda, opšte istorije, putopisa, etnologije, pomorskih rječnika na više stranih jezika, junačkih spjevova o pomorcima i knjige iz istorije umjetnosti i književnosti. Udžbenici su većinom štampani na italijanskom, njemačkom, engleskom i francuskom jeziku. Veliki broj ovih udžbenika koristili su pitomci Pomorske akademije u Kotoru.

S obzirom da je stara i rijetka knjiga dobro od posebnog kulturnog i istorijskog značaja Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru otpočeo je s projektima konzervacije i digitalizacije starih i rijetkih knjiga. Posebna se pažnja posvećuje konzervaciji i digitalizaciji jedinstvene zbirke Pomorskog muzeja, brodskih dnevnika. Projektom finansiranim dijelom od Ministarstva kulture Crne Gore i iz sopstvenih sredstava, konzervirana su četiri brodska dnevnika iz 19. vijeka koji su bili u najlošijem stanju. Koristeći buduće projekte i sopstvena sredstva zaštitice se od daljeg propadanja ova vrijedna i rijetka građa i prezentirati široj javnosti. Da bi se tako dragocjena knjižna građa sačuvala od daljeg propadanja otpočelo se s digitalizacijom najstarije građe, posebno one koja je od interesa za našu pomorsku prošlost. Tako će ona postati dostupna svakom, a posebno istraživačima kulturne i pomorske baštine.

Stare i rijetke knjige iz zbirke pomorske biblioteke: brodski dnevnici i portolani pisani ručkom, knjige privilegija date uglednim porodicama iz Boke unikatni su primjerci od ogromnog značaja za istoriju pomorstva i istinski su

svjedoci jednog vremena kojega se moramo s poštovanjem uvijek sjećati.

U katalogu koji prati ovu izložbu kao u vitrinama i na panelima prikazujemo reprezentativne primjerke iz 17, 18. i 19. vijeka, koji se smatraju starim i rijetkim knjigama. U zbirci bibliotečke građe Pomorskog muzeja najstarije su četiri knjige štampane u 17. vijeku i to:

Il Consolato del Mare, Venetia 1656.

Zbirka pomorskih propisa iz 1656. godine. U ovoj Zbirci nalazi se naredba koju su 1340. godine uputili Savjetnici iz Barcelone konzultu na Siciliji.

Ioanis Lucii; Del Regno Dalmatie et Croatiae, Amstelodami, 1668. Kraljevstvo Dal-

Spomenuću samo nekoliko značajnih primjeka predstavljenih na ovoj izložbi:

- *Zbirka nekoliko planova luka i pristaništa Sredozemnog mora*, posvećena gospodinu **Grand Prioru Francuske**, vrhovnom zapovjedniku galija iz 1727. godine.

- *Zbirka pomorskih propisa* izdata u Veneciji 1737. godine.

- *Šambek satarisan s božjom desnicom Marka i Joza knezova i vitezova braće Ivanovića i njihove družine u luku Zmaj od Atene*, spjevano i složeno po **don Ivanu Antonu Nenadiću** iz Perasta, parohu crkve svetoga Stasije u Dobroti, štampano u Mlecima 1757. godine.



macije i Hrvatske, autora **Ivana Lučića**, Amsterdam 1668.

Viaggi nella Turchia, nella Persia, e nell'Indie, Roma 1682.

Putovanja u Tursku, Persiju i Indiju, Rim 1682.

Racconto Historico della Veneta Guera in levante diretta dall valore del Serenissimo Principe Francesco Morosini capitano generale la terza volta... contro L'Impero Ottomano, Colonia 1691.

Istorijski prikaz mletačkog rata na istoku protiv Otomanskog carstva vođenog od Francesca Morosinija vrhovnog zapovjednika mora po treći put, Keln 1691.

U ukupnoj knjižnoj zbirci biblioteke pored ove četiri navedene knjige iz 17. vijeka, nalazi se 47 starih i rijetkih knjiga iz 18. vijeka i 323 knjige iz 19. vijeka do 1860. godine koje se smatraju starom i rijetkom građom.

- *Istorija Mletačke republike*, Venecija 1767.

- *Istorijsko teorijski i praktični rječnik o brodarstvu*, izdat u Veneciji 1769.

- *Traktat-Rasprava o izgradnji broda s planovima*. Brest - Pariz 1781).

- *Kodeks Mletačke trgovačke mornarice* odobren dekretom mnogo poštovanog Senata 21. septembra 1786. u Veneciji.

- *Zbirka štampanih dokumenata za preuzvišeni grad, opštinu i bratovštinu S. Nikole mornara u Kotoru od admirala Antuna Rossi*, štampano 1795.

- *Politički edikt o austrijskoj trgovačkoj mor-*

narici, izdat u Trstu 1802. godine, predstavlja uputstvo propisanog zakona: kapetanima, vladnicima jedrenjaka, oficirima, mornarima i cijeloj posadi u službi trgovačke mornarice. Politički edikt je izdala **carica Marija Terezija** 25. aprila 1774. godine i bio je na snazi sve do pada Austrije i kraja Prvog svjetskog rata 1918. godine.

- *Zbirka pomorskih propisa*, Venecija 1806).
- *Sjećanja na neke slavne ljude Kotora*, od **oca Frančeska Marije Apendinija**, Dubrovnik 1811.

- *Portolani: Sredozemnog mora i Jadranskog mora štampani u Livornu 1844. i Beču 1845. predstavljaju pomorske karte-atlase i uputstva za plovidbu, kao i posebne tablice za izračunavanje pozicije broda, podatke o obalama, lukama i grebenima a neki sadrže i tablice Mjesečevih mijena.*

- *Kolo Svetog Tripuna ili Kotsorske Mornarice*, izdat od Urbana Raffaellia, 1844.

- *Povjesnica Crne Gore od najstarijeg vremena do 1830.* sačinjeno od Milorada Medakovića, u Zemunu 1850.

Na kraju bih spomenuo zbirku junačkih pjesama **Andrije Kačića-Miošića** *Razgovor Ugodni Naroda Slovinskoga*, štampane u Dubrovniku 1850. u kojoj se nalaze četiri spjeva o junačkim podvizima Kotsorskih, Peraških i Dobrotskih junaka 17. i 18. vijeka:

- *Pjesma od Uzeća Grada Novoga u Boki Kotsorskoj na 30. septembra 1687.*

- *Pjesma od vitezova kotsorskih;*

- *Pjesma od Kavalira Marka Ivanovića iz Dobrote, od Boke kotsorske;*

- *Pjesma glasovitih junaka Antona Radimira i njegova sina kavalira Boža iz Dobrote od Boke kotsorske.*

Iz svega gore izloženog možemo zaključiti da predstavljena literatura na ovoj izložbi govori mnogo o razvijenosti školstva u Kotoru i Boki kotsorskoj 18. i 19. vijeka. Govori nam o obrazovanju profesora i učenika tadašnjih pomorskih i realnih škola toga vremena, posebno o visokom nivou sticanja znanja u Pomorskoj akademiji u Kotoru osnovanoj 1849. godine. Pripremajući ovu izložbu i listajući svu ovu izloženu bibliotečku građu, štampanu na italijanskom, engleskom, njemačkom i francuskom jeziku uvjerali smo se o visokoj stručnosti profesora i spremnosti učenika tadašnje kotsorske Pomorske škole. Osposobljavanje polaznika ove škole ni u čemu nije zaostajalo za velikim pomorskim centrima tadašnje Evrope.

Na kraju možemo zaključiti, da ova stara i rijetka knjižna građa, a posebno stručna koja je večeras većim dijelom predstavljena kao i ona koja će biti prikazana na budućim izložbama ne zaostaje za današnjom literaturom, a možda je čak i nadmašuje.



Foto: Marina Jovanović

Riječ Jasmine Bajo



Foto: Marina Jovanović

Bogatstvo jednog muzeja ne mjeri se samo veličinom njegovog ukupnog fonda već i raznovrsnošću specijalnih zbirki i pojedinačnih vrijednih primjeraka u njima.

Pomorski muzej Crne Gore se može pohvaliti i jednim i drugim. U prošlosti su biblioteke, arhivi i muzeji najviše vremena posvećivali sakupljanju, obradi, zaštiti i čuvanju građe. Bogatstvo koje je bilo u našim fundusima javnosti je bilo dostupno samo djelimično i privremeno, tokom izložbi.

Zbirke stare i rijetke knjige nisu često predstavljene javnosti i zbog toga se posebno zahvaljujem kolegama iz biblioteke Pomorskog muzeja: **Tomislavu Boniću**, **Danijeli Nikčević** i posebno autoru teksta iz kataloga ove izložbe **Slavku Dabinoviću**, koji su stručno i posvećeno osmislili ovu izložbu i predstavili nam ovu vrijednu zbirku.

Opšte poznata činjenica je da su bibliotekari prirodni saveznici u vođenju zavičajnih zbirki muzealci i arhivisti. Zakonska obaveza i dužnost svake baštinske ustanove jeste i da štiti i čuva staru i rijetku biblioteksku građu kao kulturno nasljeđe od opšteg značaja. Pod tom vrstom građe podrazumijevaju se rukopisne, štampane, monografske i periodične i druge publikacije nastale do kraja XIX vijeka. Tu spadaju i rijetka bibliofilska izdanja značajnih autora, rijetka izdanja iz ratnih perioda (balkanskih ratova, Prvog i Drugog svetskog rata), cenzurisana izdanja, izdanja u tiražima manjim od 100 primjeraka koja imaju posebnu naučnu, istorijsku, kulturnu ili umjetničku vrijednost, emigrantska izdanja sačuvana u malom broju primjeraka. Ove publikacije predstavljaju kulturno dobro.

A kulturno dobro, kao što znamo, garantuje osjećaj vlastitog identiteta, doprinosi toleranciji i poštovanju i razumijevanju drugoga. Ne

smijemo zaboraviti da je kulturna baština i važan promoter razvoja kulturnog turizma i dugoročan resurs za održivi razvoj.

Stoga realizacijom ovog projekta Pomorski muzej Crne Gore iz Kotora doprinosi očuvanju, zaštiti, valorizaciji, prezentaciji i popularizaciji naše kulturne baštine, širenju znanja o njenim vrijednostima i značaju, razumijevanju različitih kultura. Ova izložba na najbolji način promovise kulturnu baštinu Boke u svim svojim segmentima: kulturnim, turističkim, obrazovnim, informacionim... Izložene publikacije su važan izvor podataka o životu u lokalnoj zajednici u određenim istorijskim razdobljima, neophodan za obrazovne, naučne, stručne i informacijske potrebe ne samo korisnika u lokalnoj zajednici, već i šire.

Očuvanje i popularisanje ove zbirke u budućnosti na najbolji način bi se ostvarilo objavljivanjem fototipskih izdanja, kao i njenom digitalizacijom. Sve to doprinosi promovisanju zavičajne i kulturne baštine korišćenjem najsavremenijih tehnologija. Sadržajno različita građa u digitalnom obliku stavljala bi se na mrežu, te bi se široj zajednici omogućio pristup i korišćenje.

Osim toga, benefiti koje bi ostvarili projektom digitalizacije su: ušteda prostora, očuvanje intelektualnog sadržaja, sigurnost za slučaj da se izvornici oštete, ukradu ili unište, stavljanje građe na Web omogućava veću i bržu dostupnost korisnicima, mogu se izraditi visokokvalitetne kopije, jer se pri umnožavanju ne gubi na kvalitetu, digitalna građa (uključujući i slike) ne oštećuje se korišćenjem, to jest kvalitet s vremenom ne nestaje i ne umanjuje se upotrebom.

Pisana riječ oduvijek je bila mjerilo kulturnog i civilizacijskog dostignuća i pojedinca i sredine u kojoj je nastala, odraz nivoa svijesti, stepena duhovnog i kulturnog razvitka. Nema kulture ni civilizacije bez duge tradicije pisane riječi. Na to nas, rekla bih, ovom izložbom večeras podsjeća Pomorski muzej, istinski baštinik, dosljedni i najvjerniji propagator bokeljske kulturne baštine. Stoga, uz zahvalnost (ili čestitajući) direktoru Andru Raduloviću i sjajnom autoru/autorima... izložbe, koji nas neumorno i kontinuirano podsjećaju na vrijednosti koje čuvamo i baštini-mo, proglašavam izložbu *Zbirke stare i rijetke knjige* otvorenom!

IZLOŽBA – FOTOGALERIJA



Posjetioći na otvaranju izložbe



Posjetioći na otvaranju izložbe



Posjetioći na otvaranju izložbe



Kristina Miljanović



Dolores Fabian



Mr Mileva Pejaković i Jelena Karadžić



Priprema izložbe:
S. Dabinić i T. Bonić



Dio izložbene postavke

Fotografije: Marina Jovanović

Donacija portreta admirala Rudolfa Giunia

U pomorskom muzeju Crne Gore 15. februara potpisan je ugovor o donaciji portreta admirala Bokeljske mornarice **Rudolf Giunio** s Prčanja, rad **Anastasa Bocarića**. Ulje na platnu, dimenzija 228x126 cm, našem muzeju poklonili su Giuniovi potomci: **Lovel Giunio** iz Splita, **Kluk Giunio** iz Zagreba i **Buga Dalmatin** iz Dubrovnika.

Portret admirala urađen je u stilu akademskog realizma. Admiral je prikazan u prostoru ateljea u kompletnoj uniformi sa admiralskim štapom, sabljom i bijelim kalpakom sa perom. Slikar je naslikao brodove u pozadini kao simbol veze pomorstva Bokeljske mornarice.

Na pozadini slike ispisan je slijedeći tekst: *Model i slikar Tis-Sis žele i čekaju srećnije prilike, kasnije za Boku i za svu Jugoslaviju, pa i za sebe i za svačije svjetlije čojstvo gdje ga još ima.* Takođe stoji i posvetni tekst ispisan ćirilicom sa pečatom humanitarne inicijative *Tis-Sis* s pomenom Kralja Petra I Velikog u Beogradu.

Rudolf Giunio (1884–1959) pripadao je nezavisnim intelektualcima koji su zastupali jugoslavensku ideju. Bio je član Jugoslavenskog odbora, predsjednik Jadranskog zbora, vijećnik Zetske banovine za Kotor i načelnik opštine Prčanj, dioničar u upravi Brodarskog akcionog društva *Boka*, (od 1934. *Zetska plovidba* a. d.). Zaslužen je za obnavljanje rada Bo-kejske mornarice 1934. godine i donošenje novog Statuta 1936. Januara 1936. postao je viceadmiral Mornarice, a 1938. godine izabran je za admirala Mornarice.

Sliku smo u međuvremenu dali na uramljivanje, pa je uokviren portret Rudolfa Giunionija 21. marta vraćen u Palatu Grgurina. Na fotografiji se vide Tomislav Bonić, muzejski tehničar, i Zvijezdan Šantić, domar.



Foto: Marina Jovanović

Donacija fotografije broda *Jadran*



Foto: Marina Jovanović

Fakultet za Pomorstvo Kotor poklonio je Pomorskom muzeju uramljenu fotografiju školskog broda Ratne mornarice Vojske Crne Gore - *Jadran*. Poklon je 27. marta uručio **prof. dr Stevan Kordić**, autor fotografije. Na slici je predstavljena plovidba *Jadrana* na Malti.



Otkup sidra

Četvorokrako sidro sa lancem Pomorski muzej otkupio je od gospodina **Voja Nikčevića** iz Nikšića.

Doniran starinski mlinac za kafu

Kustos pomorsko-nautičke zbirke Pomorskog muzeja Crne Gore **Ilija Mlinarević** donirao je sredinom februara starinski mlinac za kafu. Dimenzije mlinca su: poklopac 15x15 cm, podnožje 12,5x12,5 cm, visina 21 cm. Napravljen je u formi kockaste kutije, sa manjom ladicom pri dnu za odlaganje samljevene kafe koja ima metalnu hvataljku za otvaranje. Na gornjoj površini je okruglo ležište sa mehanizmom za mljevenje.



Otkup mesingane ikone Bogorodice

Sredinom februara Pomorski muzej Crne Gore je od gospodina **Voja Nikčevića** otkupio primjerak male mesingane ikone Bogorodice koja u lijevoj ruci drži dijete Hrista u naručju. Dimenzija ikone je 7x13 cm. Bogorodica je prikazana do pojasa. Ona i Hrist imaju oreole na glavama, a prema standardnom prikazu Bogorodica je odjevena u maforion, a Hrist u laganu odoru sa lijevom nogom koja je od koljena obnažena i bosih stopala. Desnom rukom Bogorodica ga blago pridržiava, a Hrist je desnom rukom obgrlio svoju majku. Ovo bi predstavljalo tip *Bogorodice Umiljenija*. Prema natpisima sa skraćenicama, grčkog porijekla, sa strana su floralni motivi, a na vrhu su tri anđela koja pridržiavaju tri sitne, nejasne figure u ovalu. Ikona je otkupljena u svrhu obogaćivanja Etnografske zbirke, po cijeni od 50 eura.



Otkup puške šaralije

Pomorski muzej je sredinom februara otkupom došao u posjed jednog primjerka puške kremenjače, tipa šaralija kako se, zbog detaljne izrade i gravure, u Boki naziva ova vrsta puške, tipične u turskoj carevini. Dužina puške je 162 cm, dužina cijevi 125 cm, a kalibar cijevi 13 mm. Pušku smo otkupili od gospodina **Ivana Pejovića** iz Podgorice. Šaralije su sastavni dio naoružanja mornara Bokeljske mornarice, a osim po detaljnoj izradi i gravuri, odlikuje se i po dugoj cijevi.

Prve puške koje su bile upotrebne u Bokeljskoj mornarici proizvodile su se u Španiji i Njemačkoj. Starost otkupljenog primjerka je malo teže odrediti pošto se ta vrsta puške nije mijenjala od 1600. narednih preko 200 godina. Detalji na pušci su prepoznatljivi i na drugim takvim primjercima u našem kraju (primorje, unutrašnjost Crne Gore kao i Albanija): sistem za okidanje, španski taban tipičan za Balkan, leptir-šaraf za stiskanje kremenca, korjen cijevi petougaoanog spoljnog presjeka, branik okidača-oroza u obliku kobre, što je sve smješta u 18. vijek. Jedino je oblik kundaka rijedak na primorju, pa bi se po tome prije reklo da potiče sa granice Bosne i nikšićke oblasti. Mi smo procijenili da se može uklopiti u zbirku oružja našeg muzeja.



Država sufinansira pet naših projekata

Direktor Pomorskog muzeja Crne Gore **Andro Radulović** potpisao je 13. marta u Ministarstvu kulture Crne Gore na Cetinju ugovore o sufinansiranju pet projekata našeg muzeja. Predviđeno je da se projekti realizuju u ovoj godini.

Riječ je o sufinansiranju slijedećih projekata našeg muzeja:

- Nabavci tehničke opreme za regulisanje vlažnosti u izložbenim prostorijama PMCG;
- Nabavci materijala za deponovanje muzejskih tekstilnih predmeta;
- Izdavanju knjige **Crkve i vjekovi grada Kotora (sakralni spomenici grada Kotora)**;
- Sprovođenje konzervatorskih mjera na četiri muzejska predmeta Pomorskog muzeja.
- Doštampavanje periodične publikacije *Godišnjak*, broj 8 i broj 33/34.

Ugovore sa našim muzejom je sa strane Ministarstva kulture potpisao ministar kulture Crne Gore **Aleksandar Bogdanović**. Navedene projekte Ministarstvo je uključilo u Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2019. godinu.



Programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2019. godinu je inače obuhvaćeno 85 projekata i programa kulturnih i drugih institucija u Crnoj Gori i za njihovu realizaciju izdvojeno 1,132 miliona eura. Ministar Bogdanović je istom prilikom potpisao ugovore sa 33 realizatora ovih projekata.

Obraćajući se potpisnicima ugovora o sufinansiranju ministar Bogdanović je istakao:

Znamo da je kulturna baština prioritet svih savremenih državnih politika i dugoročni resurs, koji su nam ostavili naši preci i povjerali da čuvamo za buduće generacije. Rukovodeći se time, Ministarstvo kulture prioritetno se opredijelilo za zaštitu i očuvanje kulturnog nasljeđa i prenošenje provjereno dobre prakse prethodnih generacija budućim generacijama, u što autentičnijem stanju.

Projekti

Ovogodišnji Program zaštite je obuhvatio:

12 projekata konzervatorskih i arheoloških istraživanja;

34 konzervatorska projekta i sprovođenja konzervatorskih mjera;

7 programa edukacije i doedukacije stručnog kadra;

23 programa popularizacije i prezentacije kulturne baštine;

8 projekata tehničko-tehnološko osavremenjavanja i jedan program finansiranja administrativno-tehničkih poslova Savjeta za upravljanje Područjem Kotora.

Kapitalni projekti

Ministarstvo kulture je podržalo, pored ostalih i kapitalne projekte, kao što su arheološka istraživanja praistorijskog lokaliteta Crvena stijena, za koji je izdvojeno preko 300.000 eura, antičkog lokaliteta Duklja, Municipiuma S, Risna, Svača i drugih. Dosadašnja realizacija navedenog Programa otvorila je mogućnosti za uspostavljanje saradnje, kako među crnogorskim ustanovama i stručnjacima, tako i sa partnerima iz inostranstva, kao što su univerziteti iz Mičigena i Varšave, Nacionalni istraživački savjet Italije, Arheološki institut Austrije i drugih relevantnih institucija.

Proslava Svetog Tripuna 1210. put



Ovogodišnja centralna, vanjska proslava Svetog Tripuna - zaštitnika Kotora i Kotorke biskupije, jedina srednjovjekovna, vjerska gradska manifestacija sačuvana na prostorima današnje Crne Gore, održana je 3. februara. Zbog loših vremenskih prilika tradicionalna procesija ulicama Starog grada ovog puta nije održana.

Nakon dugo vremena kalendarska proslava svetkovine pala je u nedjelju, tako da je to ujedno bila i *vanjska proslava* i misno slavlje. Misnom slavlju su prethodile živopisne tradicionalne svečanosti kojima je protagonist Bokeljska mornarica: svečano postrojavanje odreda ispred katedrale, predaja raporta, te ples kola Mornarice u čast sv. Tripuna nakon biskupovog blagoslova.

Uz domaće vjernike, u misnom slavlju sudjelovali su brojni hodočasnici iz Barske nadbiskupije, kao i Bosne i Hercegovine te Hrvatske, iz župa Brela, Sinja i Šibenika, te vjernici pravoslavne vjeroispovijesti, među kojima se po štovanju sv. Tripuna osobito ističu vjernici iz Rusije.

Prisustvovali su još: apostolski nuncij, **mons. Luigi Pezzuto**, barski nadbiskup, **mons. Rrok Gjonlleshaj**, barski nadbiskup u miru, **mons. Zef Gashi**, vojni ordinarij u Bosni i Hercegovini,

ni, **mons. Tomo Vukšić**, skadarski nadbiskup, **mons. Angelo Massafra**, izaslanik mostarskog biskupa, **mons. Ratko Perić**, potom, ministar kulture u Vladi Crne Gore **Aleksandar Bogdanović**, ministarka bez portfelja u Vladi CG – **Marija Vučinović**, veleposlanik Republike Hrvatske **Veselko Grubišić**, **Marjan Klasić** ispred Konzulata Republike Hrvatske u Kotoru, **Zoran Janković**, predstavnik Ministarstva vanjskih poslova, predsjednica SO Kotor **Dragica Perović** i potpredsjednica Opštine Kotor **Ljiljana Popović Moškov**.

Na početku euharistijskog slavlja prisutnima se obratio kotorski **biskup mons. Ilija Janjić**, poželjevši dobrodošlicu poštovaocima ovog sveca i zahvalivši na dolasku u Kotor.

Pontifikalnu misu služio je biskup šibenski **mons. Tomislav Rogić**. Svoju homiliju, završio je molitvom za današnje kršćane. Pjevao je mješoviti zbor *Sv. Jakova* iz šibenske katedrale.



Zimski karneval

KARNEVALSKA POVORKA - SUĐENJE - FEŠTA

Velikom karnevalskom povorkom glavnom gradskom saobraćajnicom, suđenjem i spaljivanjem karnevala u Kotoru 3. marta uveče završene su zimske kotorske karnevalske povorke.

Krivac za sve nedaće koje su Kotorane snašle u prethodnoj godini, 501. uopšte, je **Đudić Ultim Montanjar**. Slavni sud je na Trgu od oružja osudio Đudića Ultima Montanjaru, nakon čega je karnevalska lutka uz vatromet spaljena na Maceu, a fešta se preselila na glavni gradski trg uz *Terrarosse* i **Gorana Karana**.

Pehar za najbolju masku pripao je karnevalskoj grupi *Karampana* za maske *Zmajevi s Pestingrada, Rocher Ferrero i Stanovnici Starog grada*. Pehar za drugo mjesto dobila je Karnevalska grupa *Za dešpet* sa maskom *Vidi Veneciju i umri, vidi Kotor i živi. Kosmopolitanke* sa maskom *Egzotično putovanje* osvojile su pehar za treće mjesto. Prelazni pehar karnevalska grupa *Za dešpet* ove godine predala je *Karampani*. Pehar za najbrojniju masku sa 660 učesnika dobila su djeca JPU *Radost*, a organizator JU Kulturni centar *Nikola Đurković* odlučio je da im dodjeli i specijalnu nagradu u iznosu 500 eura.

Pehari za doprinos ovogodišnjem karnevalu dobili su: Privatni vrtić *Osmijeh*, Osnovne škole: *Njegoš, Veljko Drobњаković* iz Risna, *Nikola Đurković* iz Radanovića, *Ivo Vizina* sa Prčanja, Univerzitet umjetnosti iz Beograda, Dom starih *Grabovac* iz Risna, Gradske muzike *Đenovića* i Kotor, Gim-



Fotografije: Bokanews

nazija Kotor, Pomorski fakultet i Teatar 303.

Specijalne nagrade organizatora u vidu izleta dobili su učeni kotorske Gimnazije i prčanske Osnovne škole, a štićenici Doma starih iz Risna na poklon će dobiti koncert.

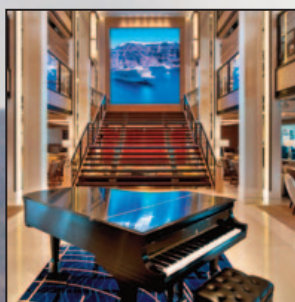
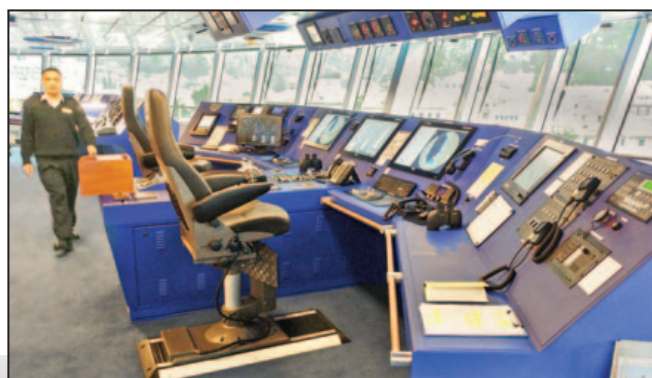
Najboljoj masci u kategoriji pojedinačnih maski na mas-

kenbalu *Gospodari tame* dodijeljen je pehar i na karnevalu.

Organizator Tradicionalnog zimskog kotorskog karnevala je JU Kulturni centar *Nikola Đurković* Kotor, suorganizator Turistička organizacija Opštine Kotor, partner u organizaciji NVO *Fešta Kotor*, a pokrovitelj je Opština Kotor.

POMORSTVO U KOTORU DANAS

Osim stalnih posjetilaca našeg grada – manjih kruzera *Artemisa* i *Athene* – u februaru je u Kotor dolazio još samo luksuzni kruzer *Viking Jupiter*, najnoviji u floti norveško-američke kompanije *Viking Ocean Cruises*. Brod dug 227 metara i vrijedan 340 miliona eura u Boku Kotorsku stigao je 11. februara pod zapovjedništvom kapetana **Atle Hakon Knutsena**. Do našeg grada ovaj kruzer je došao iz Dubrovnika gdje je stigao prethodnog dana pravo iz brodogradilišta u Ankoni (Italija). Riječ je o šestom brodu kompanije *Viking Ocean Cruises* iz serije kruzera čiji je predvodnik bio *Viking Star*. Kruzer može primiti 930 putnika, a ploviće prvenstveno po Mediteranu i Sjevernoj Evropi. Dobrodošlicu novom brodu i njegovoj 460-članoj posadi poželjeli su direktor Luke Kotor, kapetan **Branko Kovačević**, kao i direktor agencije BCM koja u Crnoj Gori zastupa *Viking Ocean Cruises*, kapetan **Goran Mačić**. Oni su sa zapovjednikom *Viking Jupitera*, kapetanom Knutsenom razmijenili prigodne poklone, pri čemu je Norvežanin dobio umjetničku sliku peraških otoka Gospe od Škrpjela i Svetog Đorđa. Kapetanu Knutsenu je to već peti dolazak sa novoizgrađenim brodovima kompanije *Viking Ocean Cruises* u kotorsku luku. Među 640 putnika na prvom, tzv. *shakedown*, odnosno probnom krstarenju novog broda bio je i vlasnik te kompanije, norveški brodarski magnat **Torsten Hagen** koji je sa Kotorom već izgradio i poseban odnos.



Fotografije: S. Luković

Kruzer *Viking Jupiter* na lučkom vezu, 11. februara u 9:18 sati

U martu su u Kotor dolazili sljedeći kruzeri **Artemis**, **Athena** i **Viking Star**. Luksuzni kruzer **Viking Star** norveško-američke kompanije *Viking Ocean Cruises*, dolaskom u Kotoru, 30. marta, praktično je otvorio ovogodišnju krusing sezonu. Prema najavama dolazaka brodova u kotorsku luku u aprilu će u naš grad turistički kruzeri dolaziti 32 puta. Kruzer **Viking Star** je jedan od šest kruzera istog tipa navedene kompanije. U Kotor je taj kruzer prvi put dolazio 7. aprila 2015. godine direktno iz venecijanskog brodogradilišta *Fincantieri Margera* na svom prvom, probnom krstarenju. Sljedeći dolazak ovog kruzera bio je 30. septembra iste godine, poslije čega je **Viking Star** postao redovni posjetilac Kotora u skladu sa svojim itinererom.

Inače, sestrinski moderni kruzer iste kompanije **Viking Sky**, s 1.300 putnika, 23. marta je izbjegao katastrofu pred zapadnom obalom Norveške kada su mu usred oluje, pri vjetru od 38 čvorova i valovima visokim do 8 metara, otkazali svi motori. Kruzer se počeo opasno približavati obližnjem kopnu, a katastrofa je izbjegnuta najprije aktiviranjem jednog motora te sljedećeg dana i drugih. Do tada je bila pokrenuta spasilačka akcija u kojoj je sa kruzera evakuisano 500 putnika. U tim trenucima u blizini je manji brod, koji je krenuo u pomoć kruzera u nevolji, i sam zapao u ozbiljne probleme pa su spasilačke ekipe morale da evakušu devet članova posade sa tog broda.

Drama **Viking Sky-a** *okončana* je 24. marta oko 16 sati i 15 minuta kada je kruzer doplovio u najbližu luku Molde. Kako se ispostavilo kruzera se dogodio *blackout*, odnosno zatajenje rada motora što je onemogućilo upravljanje brodom. Inspekcijski nadzor je utvrdio da su se motori automatski isključili pošto se aktivirao alarm za signalizaciju niskog pritiska ulja u pumpama. Stanje u tankovima je bilo standardno ali je alarm djelovao zbog velikih kretanja ulja u tankovima pod uticajem golemih talasa.

Viking Sky je u Kotoru boravio 30. marta 2017. godine na premijernoj turističkoj turi pravo iz brodogradilišta *Fincantieri*.



Foto: S. Dabinović

Kruzer **Viking Star** na vezu kotorske luke, 30. marta u 10:57 sati

REDOVNA GODIŠNJA SKUPŠTINA BOKELJSKE MORNARICE KOTOR održana je 8. februara u sali Muzičke škole *Vida Matjan* u Kotoru. Skupština je usvojila Izvještaj o radu u 2018. godini, Finansijski izvještaj, Plan rada za 2019. godinu, kao i predložene izmjene i dopune Statuta i Pravilnika. Admiral Mornarice **prof. dr Antun Sbutega** je naglasio da je Plan rada za 2019. ambiciozan, i da je u prvom planu podrška kandidaturi za UNESCO, koja bi trebalo da bude uspješno završena u decembru ove godine.

Prema ovom planu, Mornarica će učestvovati u slijedećim važnim događajima:

- obilježavanju 40 godina od zemljotresa;
- 40 godina od upisa područja Kotora na listu UNESCO-a;
- 60 godina od osnivanja Više pomorske škole;
- pripremi velike izložbe u Crnoj Gori, kao i u nekim evropskim gradovima, a takođe i gostovanja u inostranstvu
- Nastaviće se saradnja sa institucijama države, opštinama, školama, fakultetima i kulturnim institucijama, a pokušaće se uspostaviti i sa pomorskom i turističkom privredom.

Admiral Sbutega se osvrnuo i na uporne pokušaje institucija i osoba iz Republike Hrvatske, posebno Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809, kao i Hrvatsko nacionalno vijeće u Crnoj Gori, da one moguće upis Bokeljske mornarice na listu UNESCO-a, izrazivši čvrsto uvjerenje da to neće imati uticaja na uspjeh kandidature.

Aleksandar Dender, predsjednik Upravnog odbora Mornarice, je prezentirao Izvještaj o radu u protekloj godini, koji je, kako je rekao, ne samo u potpunosti realizovan već i premašen, i naglasio da je najvažniji uspjeh kandidatura za UNESCO.

U ime Nadzornog odbora Finansijski izvještaj za 2018. godinu prezentirao je **Romeo Mihović**.

POŠTA STRIJELJANIM MORNARIMA: Admiral Bokeljske mornarice **prof. dr Antun Sbutega** i sekretar UO **Anton Vukičević**, 11. februara učestvovala su u evociranju uspomene na pobunu mornara austrougarske ratne mornarice koja se desila u Boki prije 101 godine, 1. februara 1918. godine. Tada se nekoliko hiljada mornara na ratnim brodovima austrougarske flote u Boki pobunilo tražeći završetak rata i bolje uslove života. Pobuna je ugušena 3. februara, a četvorica mornara – **Mate Brničević** iz Krila Jesenića kod Omiša, **Antun Grabar** iz Poreča, **Jerko Šišgorić** iz Žirja kod Šibenika i Čeh **František Raš**, osuđeni su na smrtnu kaznu i strijeljani 11. februara u Škaljarima.

IN MEMORIAM - JOSIP RIBICA:

U utorak, 5. marta preminuo je u 76. godini **Josip Ribica**, nekadašnji prvi major i počasni viceadmiral Bokeljske mornarice Kotor. Njegovom smrću Bokeljska mornarica je izgubila izvanrednog čovjeka, koji je Mornaricu doživljavao kao posebnu vrijednost i poklonio joj preko 60 godina članstva. Kada je zbog bolesti morao napustiti Mornaricu, Admiralat i Upravni odbor su mu dodijelili zvanje počasnog viceadmirala i na taj način mu zahvalili na svemu što joj je dao tokom dugogodišnjeg članstva.



Klipper-bark *Neptun*, sagraden u brodogradilištu *S. Rocco* u Mudi kod Trsta, 1862. godine, 480 t nosivosti, dužine 38,2 m, širine oko 9 m i visine 5 m; Prodat u Trstu 13. februara 1886. g; Zapovijedali kapetani, suvlasnici Tripun i Ilija Florio; Autor: Đovani Luco, 1870. godina; Akvarel na papiru, 70 x 47 cm